

Signalering in de palliatieve fase

denk- en werkmethode voor verzorgenden

Zorgvragers in de palliatieve fase zijn gebaat bij goede zorg. Het is essentieel om zorgproblemen in deze laatste kwetsbare en waardevolle fase tijdig te signaleren en daarmee te voorkomen. Verzorgenden signaleren vaak als eerste een verandering in conditie, Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen (ADL) of gedrag bij zorgvragers omdat zij dag en nacht bij de zorgvrager zijn. De denk- en werkmethode 'Signalering in de palliatieve fase' biedt hiervoor concrete handvatten.

Doel methode

De methode is zowel te gebruiken bij de communicatie met zorgvragers als ter voorbereiding op een interdisciplinair overleg. Eind 2016 is een nieuwe versie van Signalering in de palliatieve fase uitgebracht met aanvullingen van specifieke zorgproblemen voor zorgvragers met dementie en handvatten voor zorgvragers met een uitingsbeperking.

Juist omdat zorgvragers met dementie vaak niet meer kunnen aangeven waar ze het meeste last van hebben, ondersteunt de methode het in kaart brengen van problemen om de juiste zorg te bieden.

Voor wie

Verzorgenden die in het dagelijks werk veel met zorgvragers in de palliatieve fase te maken hebben, ongeacht of zij in een verpleeg- of verzorgingshuis, hospices of thuis wonen. Ook voor andere beroepsgroepen kan de methode goede handvatten bieden.

'Door het gebruik van de set sta ik bewuster stil bij de palliatieve fase en wat de zorgvrager graag nog wil' (een verzorgende)

Materialen

De set bevat:

- een vouwblad met inleiding, instructie en stappenplan

- signaleringskaarten en achtergrondinformatie over veel voorkomende zorgproblemen in de palliatieve fase
- werkblok met bladen over palliatieve zorg, dementie en de stervensfase in het algemeen

Alle informatie in de set is gebaseerd op informatie te vinden op www.pallialine.nl.

Methode in het kort

De methode kent vijf fasen om stapsgewijs zorgproblemen te signaleren en deze vervolgens aan te pakken. De verzorgende doorloopt deze fasen per zorgprobleem met behulp van de signaleringskaarten en bijbehorende achtergrondinformatie. Per stap noteert de zorgprofessional de resultaten op het werkblad. De vijf fasen zijn:

- observeren (inventariseren van klachten en verschijnselen)
- onderzoeken (aanvullende gegevens verzamelen)
- overleggen (voorbereiden en bespreken)
- zorgleefplan vaststellen en uitvoeren (in overleg met zorgvrager en naasten)
- evalueren (observeren en rapporteren over effect van zorg)

De methode wordt gebruikt op het moment dat:

- een plotselinge verslechtering van de algehele gezondheidstoestand optreedt of een specifiek symptoom verergert

- er steeds minder comfort voor de patiënt is, bijvoorbeeld door pijn, verwardheid of angst
- meerdere zorgproblemen tegelijkertijd optreden
- een 'niet-pluis'-gevoel bij de zorgprofessional ontstaat
- overleg met collega's wordt voorbereid

'De tijd te nemen om te observeren leidt tot een betere rapportage' (een verzorgende)

Implementatie en borging

Implementatie van 'Signalering in de palliatieve fase' binnen een zorginstelling vraagt meer dan het aanleren van een nieuwe werkmethode. Het stellen van randvoorwaarden, inrichten van een projectgroep, benoemen van ieders rol en taken en borgingsstrategieën vooraf bepalen, zijn belangrijke factoren voor een succesvolle implementatie. Om zorginstellingen hierbij te ondersteunen zijn een handreiking en implementatieformat ontwikkeld.

Scholingsmogelijkheden

Wilt u binnen uw organisatie de methode 'Signalering in de palliatieve fase' invoeren, dan is het mogelijk om op uw eigen locatie, regionaal of landelijk deel te nemen aan de door IKNL verzorgde train-de-trainer.

De train-de-trainer stelt de deelnemer in staat om anderen de methodiek aan te leren en voor een specifieke groep een implementatieplan te ontwikkelen. Op [www.iknl.nl/palliatieve zorg](http://www.iknl.nl/palliatieve_zorg) vindt u meer informatie en een docentenhandleiding voor het geven van een workshop binnen uw instelling.

'Mag ik ook zo'n set! Het is zo goed en fijn om te weten welke zorgproblemen kunnen ontstaan in de palliatieve fase. Dan kan ik die zelf ook tijdig herkennen en overleggen met de zorg.'

(mantelzorger van een partner met dementie)

'Ik kon het verschil merken in gesprekken met verzorgenden die de set wel of niet hadden gebruikt. Degenen die de set hadden gebruikt, zijn beter voorbereid op het gesprek met mij. Verzorgenden stelden meer vragen, waardoor ik als psycholoog beter zicht kreeg op de problematiek.' (een psycholoog)

Bestellen of downloaden

U kunt de set Signalering in de palliatieve fase vanaf half december 2016 bestellen of downloaden via www.iknl.nl in de IKNL-webshop. Hier vindt u dan ook de handreiking en het implementatieformat.

Meer informatie

Heeft u vragen of wilt u zorgprofessionals leren werken aan de hand van de methode Signalering in de palliatieve fase? Neem dan contact op met Marjolein Verkammen, adviseur palliatieve zorg, via m.verkammen@iknl.nl.

Over IKNL

IKNL is een onafhankelijk kennis- en kwaliteitsinstituut voor de oncologische en palliatieve zorg. We doen onderzoek, faciliteren regionale samenwerking en ondersteunen kwaliteitsverbetering in de praktijk. De registraties, rapportages en verbeteringen bepaalt IKNL samen met zorgprofessionals. Zo tillen we de oncologische en palliatieve zorg in Nederland naar een nog hoger niveau. Met KWF Kankerbestrijding en NFK richt IKNL zich via www.kanker.nl ook op patiënten. Kijk voor al onze producten en diensten op www.iknl.nl.

